

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 702.

CHICAGO, ILL., 24. februarja (February 24th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

PERIJODA INDUSTRIALNE MONARHIJE.

Včasih se vrše v človeški družbi revolucije, katerih velike ljudske mase ne vidijo niti ne čutijo. Po civilni vojni v Združenih državah je bila tiha revolucija v zakonodajstvu in pravosodju, ki je registrirala prehod iz telesne sužnosti v južnih državah v kapitalizem na severu. Ves proces se je izvršil neopaženo za sodobni čas in šele pred nekaj leti smo dobili jasno perspektivo dotične perijode, tako da moremo ocenjevati karakter raznih spremembnih dodatkov v ustavi in sodnih pravorekov.

Danes živimo zopet v takšni perijodi. V povojni dobi smo, v kateri se vrši nekaj, kar bo šele prihodnja generacija popolnoma razumela. Sicer vidimo gotove meglene obrise, toda popolne perspektive nimamo; — preblizo smo. Ako se dotikamo z nosom velike slike in krasnih oljnatih barvah, ne vidimo nič, razen nejasnih potez, ki se nam zde grobe in brez namena razvlečene po platnu. Toda stopimo v primerno daljavo od slike na steni in nejasne poteze se nam takoj zlijejo v docela razumljiv predmet. Tako je tudi s sliko današnje dobe.

Izpremembe, ki se dogajajo pred našimi očmi, tik pred našim nosom, so tako kalejdoskopične v svojih razlikah, da jih ne moremo docela premotriti in umevati. Vse se vrši nekam naglo in v največji konfuziji. Komaj se lotimo ene reči, da bi jo vrgli na rešeto, že se nam skrije za sto drugih. Kaj pa vidimo v megljenih obrisih?

Zdi se nam, da je kapitalizem v Ameriki navo oživel. S tem ne mislimo, da je bil že mrtev, ampak vse tisto, kar smo videli in si zamislili med vojno, so bile lepe sanje. Zbudili smo se in danes vidimo, kako smo se varali. Kapitalizem je živel med vojno! Živel je in grabil, zidal in kupičil, oboževal se in utrjeval — in danes je močnejši, predrznejši in brutalnejši kakor je bil pred vojno.

Vojna je posadila plutokracijo v sedlo in mi strmimo. Kapitalizem razglašala svojo imperialistično suverenost in mi se čudimo. Kapitalizem si je podjarmil cerkve in najemniško časopisje ni bilo še nikdar tako podaniško kakor je danes. Pred vojno si videl na uličnih vogalih le kakšnega verskega pridigarja in pa socialista, ki je govoril množici, razkladajoč potrebo te in te reforme, danes pa vidiš vsak dan na cesti kapitalističnega agitatorja, ki se ni prej nikdar pokazal v javnosti, razen ob

volitvah. Organizacija plutokracijske propagande je dosegla višek perfektosti. Narodna varstvena liga (National Security League), Ameriško obrambno društvo (American Defense Society), Narodna meščanska zveza (National Civic Federation) in druge takšne organizacije vročično kultivirajo oboževanje države kakor so vsenemški junkerji v predvojnih dneh vbijali "patrijotične čednosti" v jokelne, da so napravili iz njih avtomatično mašino. Vsota bogastva, nagromadenega v Ameriki tekom vojne, nima primere nikjer na svetu. Ali to še ni dovolj. Kapitalisti hočejo imeti še več. Včasih je bila kritika veleropa dovoljena, zdaj je le še deloma. Velika denarna mošnja je dosegla mnoge zakonodajne zbornice in dobila zakone v prid svojim razrednim interesom. Kongres doseže, kadar hoče, in dobi, kar zahteva. Denarna mošnja je spravila v ječe mnogo kritikov in radi bi jih zaprla še več. Pravilno izvoljene predstavnike ljudstva je pometala iz zbornice v dveh državah in dvakrat je izključila kongresnika.

V domeni ekonomske zakonodaje kar dežujejo protidelavske razsodbe; to je razumljivo, kajti na tem polju je plen imperialističnih anarhov ameriškega kapitalizma najbolj dotakljiv. Sodniki križem republike razglašajo obsodbe proti delavcem. V enem kraju je prepovedana vsaka stavka, v drugem (West Virginija) ne smejo unijski delavci biti porotniki, v tretjem se sme zapleniti imetje delavcev za stavkovno odškodnino, v četrtem — pa čemu naštevati? Ni ga pravnega slučaja, ki ima opraviti z organiziranimi delavci, da ne bi sodnik razsodil proti delavcem. To ni več epidemija, pač pa normala: prišlo je v navado tako trdno, da niti izjeme niso več dovoljene.

Vse to in še veliko drugega nam kaže, da se oblast denarnega cesarizma v Ameriki nekam premiče. Učinki tega gibanja reakcije nam govore, da si hoče kapitalizem absolutno podvreči vse gospodarske, politične, kulturne, socialne in verske institucije; osvojiti si namerava sleherni kotiček, kjer še ždi kaj svobodnega življenja. Pripravlja se razredna oligarhija s stoprocentno diktaturo.

Kdaj se ta proces ustavi, je danes nemogoče povedati. Odpor proti Palmerju in njegovi administraciji bi bil simptom zaobrtnive položaja; neka-

tera druga znamenja tudi kažejo, da so se anarhi izžrpali v svojem navalu za absolutno nadvlado. Mogoče, morda pa tudi ne.

Naj se proces nadaljuje ali ne, eno je gotovo. Velike finančne in industrijalne dinastije v Ameriki imajo republiko bolj v pesteh kakor so jo imele kdaj prej. Amerika je danes popolnoma drugačna od Amerike leta 1914. Ni prišel samo en Cezar na pozorišče, mnogo jih je prišlo. Amerika je danes industrijalna monarhija in politična suverenost ljudstva je farsa. Pojavila se je imperijalna meddoba, perijoda absolutne kapitalistične nadvlade in diktature, ki se je zagzrdila med poginolo dobo kapitalistične tolerance in prihajajoči epoh socialistične družbe.

Kako dolgo bo trajala ta meddoba, to bo vedel zgodovinar leta 1971.

Koraki v socializem.

III.

Prehod iz gospodarske tekme v monopol je v ameriški zgodovini razdobje, ki je vsled svoje sorodnosti do teorije, da vlada v tej deželi ljudstvo, velike važnosti. Ljudstvo kot celota je nasprotovalo trustom in jih je politično tudi proklelo. Celo republikanska stranka se ni upala priti na dan za truste s popolnoma odprtim vizirjem. Med tem ko je bila tolerantno v zvezi s trusti, je poskušala ljudstvo o svojih pravih ciljih vedno preslepiti ter si je prizadevala, da zakrije pred njim neizogibni izid trustnega gibanja. In vzlic temu — s kakšnim rezultatom! Vzlic vsi javni in politični opoziciji proti trustom, je tisto malo število mož, ki je stegnilo roko, da dobi nad ameriško industrijo kontrolo, nadaljevalo s svojim delom brez vsakega odmora ali presledka.

Prezirajoč vplamteče a v napačno smer umerjene proteste ljudstva, so nekateri z vso naglico in neprizanesljivostjo uničili konkurenta za konkurentom ter privedli industirjo za industrijo pod kontrolo kapitalističnih kombinacij. Z drugimi besedami, ta gospodarski razvoj v Ameriki je bil bičan od politične aktivnosti in vznemirjenja v neizdatnih valovih demagogije na zunan — znotraj pa je ostal popolnoma neoviran in se je razvijal svojim potom. Privatno lastništvo industrije je pomenilo absolutno kontrolo po privatnih lastnikih in tudi da bo ta kontrola koncentrirana v roke vse manj in manj lastnikov ter da ko se polje izkoriščanja vse bolj in bolj odpira, se bo krožek lastnikov krčil.

Danes se stare fraze o gospodarski konkurenci — besedičenje, ki spada v otroško dobo kapitalizma — še vedno vporablja, da se ž njimi slepi ljudstvo. Kapitalizem je nastopil gospodarstvo na podlagi visoko zvenečih idej, ki se imajo izražati v konkurenci; in radi svoje protekcije se še vedno barva s temi idejami, dasi je konkurenco že davnaj odpravil. Pripoveduje se, da pospešuje individualno

prizadevanje, da daje vsakemu posamezniku možnost razvoja, da drži na stečaj odprto cesti do prilike; da skrbi za stalno sposobnost in iniciativo, brez katere je vsaka industrija nemogoča. Ali dejstvo je, da so to le prazne fraze, namenjene največ za propagando kapitalističnega režima. Trditve, ki jih slišimo iz raznih kapitalističnih časnikov o kreposti in čednosti kapitalističnega sistema, ne odgovarjajo danes resnici.

Današnji kapitalizem ni le sistem velikanskega monopola, ki kontrolira vsa polja industrialne aktivnosti — ampak je velikanska zarota proti ameriškemu ljudstvu. Kapitalizem je za izkoriščevalne namene popolnoma organiziran. Ima sicer v sebi podjetniška nasprotstva, svoje zavisti, nevoščljivosti, hrepenje po grabeštvu in izdajstva. Toda konkurence, kakršno je poznalo ljudstvo nekdanj — ni v njem nič več. Nimamo sicer pri roki statistike, ki bi kazala, kako obsežen krožek ljudi kontrolira danes ameriško industrijo, lahko pa trdimo, da jo kontrolira le malo ljudi.

IV.

Moč kapitalizma, kakor ga danes poznamo, se v svoji notranjosti stopnjevano razpredeljuje, tako da odgovarja pravilno svoji kontroli. Prava moč — moč ki odreja resnične diktate industrialnih zadev in gospoduje nad industrialnimi razmerami — je naravno v rokah nekaterih na vrhuncu. Iz vrha teče ta sila ali moč doli v razpodeljenih dozah skozi podrejene kapitaliste, ki so sicer znotraj a ne v krožku samem, potom splošnih oskrbnikov superintendentov, predstojnikov, foremanov in manjih bosov, ki izvršujejo povelja od zgoraj. To ni popoln sistem samo kontrole, ampak absolutno perfekten je ta sistem v tem, da drži ameriško ljudstvo v nepretrganem izkoriščanju potom monopolističnih gospodarjev. Perfekten je ta sistem v tem, da kontrolira ameriško industrijo.

Niti ene važnejše ameriške industrije ni danes v deželi, da ne bi bila pod kontrolo kapitalistične oligarhije. Imamo mesni trust, jeklarski trust, oljni trust, sladkorni trust, tobačni trust, lesni trust, trust elektrike, brzojavnih in raznih drugih avtomatičnih naprav, mlinski trust — in vsi ti trusti sestojijo iz enega velikega trusta, ki mu je ime kapitalizem. Nič več ni danes mogoče iti posamezniku v ta podjetja in razviti te vrste industrije na svojo pest ter postati kapitalist sam zase. Nemogoče je za katerikoli ameriškega državljana delati na kateremkolem polju teh industrij, ali vporabljati in se veseliti dobrot pridobljenih na kateremkoli teh poljev industrije, izvzemši v okvirju velikega trusta kapitalizma. Človek lahko rabi sladkor, tobak, moko in les le kot žrtev profinarskega velikega kapitalističnega trusta. Nihče konsumentov nima poleg nobene besede o proizvodnji, ali razpečevanju izdelkov. Človek je podrejen, ne pa suveren državljan kapitalistične industrije. Politično sicer glasuje za kandidate kot svobodni ameriški državljan — ali kandidati so posvečeni kapitalističnemu režimu; gospo-

darsko dela in se ukvarja v tvornici kot mezdni suženj velikega kapitalističnega trusta.

Mali kapitalisti.

Trditvi, da gospodarske konkurence kot resnični činitelj v kapitalistični industriji ni več, bodo nekateri oporekali in nam bodo rekli, da imamo še vedno male tovarnarje, prodajalne, banke — mala individualna podjetja vseh vrst. Ti plavajoči ostanki konkurence, vržene ob stran kot ostaline v senci kolosalnega monopola samo potrjujejo gospodarski preobrat v konkurenci, ki se je bil izvršil in tvori del zgodovinske ostaline tega procesa. Leti ne reprezentirajo sedanjega sistema, niti niso deležni njegove kontrole; njihova ekzistenca nima nobene vpliva na bodisi katerokoli polju sedanje industrije, kjer kraljuje monopol. Male tovarne, prodajalne in banke so komaj malo več kot izvrševalke poslov za veletruste; vse služi trustom. Kar jim ostane, so le neznatne drobtine, ki se odlučijo pri prekladanju, in nič več. Enostavni lakaji in postrežščki veletrustov so ti namišljeni kapitalisti. Leti opravljajo dela, ki jih velegospodje ne marajo opravljati.

Veletrust posname smetano, mali lakaj pa se mora zadovoljevati s kisló vodo. Mali kapitalist ne šteje nič — veliki je vse. Ne vaški kovač, ampak jeklarski trust je tisti, ki šteje v današnjem industrialnem življenju.

Na kakšno stališče prihaja pod temi monopolističnimi razmerami velika množina ameriškega proletarijata? Gospodovalni razred in razred sužnjev smo imeli že v prejšnjih časih. Imeli smo fevdalno gospodo in tlačane. S prihajajočim tvorniškim sistemom imamo mezdno suženjstvo in lastnike tovarn — ali mezdni suženj je imel zelo malo upanja in prilike, da postane sam tovarnar. Ko se je kapitalizem razvil, smo videli, da se je čimdalje bolj koncentriral. To se pravi lastništvo industrije se je skrčilo v manj in manj rok, posedujoči razred se je proporcionalno skrčil, med tem ko se je delavski razred pomnožil. Res je, da je danes pravzaprav več lastnikov, kakor jih je bilo v času, ko je prišel tovarniški sistem prvič v modo, kajti kapitalizem se je neskončno razvil in krije danes mnogo več teritorija, kakor ga je kril nekdanj. Toda proporcionalno med lastniki in mezdnimi delavci je danes reducirano do take gospodarske absurdnosti, da dela danes pol milijona mezdnih sužnjev za malo peščico izkoriščevalcev, bodisi v jeklarskem ali kakem drugem trustu. Na tisoče in tisoče delavcev dela za enega samega gospodarja. Vsakdanji kruh stoinstotisočev delavcev je odvisen od peščice kapitalističnih oligarhov.

Ti milijoni mezdnih sužnjev nakupičujejo močnejše profite za nekatere, ki lastujejo industrijo; njihove ustvarjajoče sile omogočajo nepretrgan zlati dotok bogastva v žepe profitarjev, ki monopolizirajo narodne delavnice, dobe pa za to le borno plačo, komaj petino tega kar producirajo, drugo pa ostane kapitalistom v obliki nadvrednosti. In

ker te nakopičene robe kapitalisti ne morejo razpečati ljudstvu, ker nima sredstev, da jo kupi, se tovarne zapro in spolšna brezposelnost je tukaj. "Dobri" ali "slabi" časi — oboji služijo kapitalističnemu razredu enako.

Razredni boj ni lep.

Na svetu bi bilo baje zelo lepo, če ne bi bilo bojev. Zakaj ne morejo ljudje živeti lepo v miru in slogi in spošni ljubezni?

Kdo še ni imel opraviti z dobrimi ljudmi, ki ob vsaki priliki radi prodajajo tako modrost?

Po odgovor pravzaprav ne bi bilo treba daleč hoditi. Če vidimo, da se ljudje absolutno prepirajo in bojujejo, je stem že skoraj rečeno, da ne morejo živeti kakor golobje in golobice.

Med tistimi, ki tako vzdihujejo, je največ dobrih kristjanov. Oni bi morali vprašati, zakaj je Bog tako naredil. Kajti vse je naredil on, vse je od njega, torej tudi boj. Godrnjanje pa je tedaj pregrešno.

Boj je bil in bo. Tisti hip, ko ga ne bi bilo, bi minilo vse življenje. Absoluten mir, je absolutna smrt. Vsako gibanje je boj. Da se sliši naša zemlja okrog solnea, je posledica boja med silo, ki goni naš planet od velikega centralnega telesa proč in med silo, ki privlači zemljo k solneu. Če hočem hoditi, mora moja noga premagovati privlačno silo zemlje.

Ves neskončni razvoj je bil in je boj novega z obstoječim. In kdor misli, da hoče socializem nekakšen svet brez vsakega boja, ima o socializmu zelo slabe pojme.

Ali razredni boj! Saj je vendar že drugih situacij dovolj. Čemu je še tega treba? Nekaj grdega, amazanega je v tem boju, kar kviri človeku tek in okus. . .

Res je! Razredni boj je amazan. Sicer ne velja to le zanj. Kar se je godilo od leta 1914 pa do premirja, ni dišalo po vijolicah in ni pričalo o človeški eleganci. Potoki prelite krvi, celi koši odrezanih rok in nog tudi takim bojem ne dajejo posebno estetičnega značaja.

Kljub temu — tudi razredni boj je grd. Ali kaj za vse na svetu naj se dokaže s tem? Da bi bilo lepše, če ne bi bilo razrednega boja?

S tem se popolnoma strinjamo. Kdor tako misli, mu ni treba začeti prepira z nami. Kajti tudi nam se razredni boj studí, in mi se niti ne zadovoljujemo z godrnjanjem in zabavljanjem, ampak odpraviti hočemo razredni boj.

Zato se namreč udeležujemo razrednega boja z zavestjo in s preudarkom.

Že vidimo oči, ki nas grdo gledajo, ker mislijo glave, katerim pripadajo, da smo zinili mastno neumnost.

Ali stvar je čisto pametna in resna. In nič ni zapletena. Le nekoliko resnice je treba poznati.

Razrednega boja si ni izmislil ne Marx ne Lassalle, ne Guesde; tudi socialisti sploh ga niso ne

iznašli ne napovedali. Razredni boj je v človeški družbi, odkar so v njej razredi. Socializem je le razkril to dejstvo, ki se je prej skrivalo pod vsakovrstnimi krinkami in je še zdaj marsikomu skrito.

Razredi imajo različne interese. V teh razlikah so nasprotja. Še nikdar pa niso bila nasprotja tako velika, kakor v dobi kapitalizma.

Ko ni nihče na svetu imel srajce, ker človeštvo še ni bilo tako daleč, ni nihče čutil pomanjkanja fraka. V času, ko so ogromna skladišča prenapolnjena, je lakota in nagota veliko bolj razburljiva in neznosnejša, kakor če bi se vsem skupaj enako slabo godilo. Zlasti pa mora nasprotje med užitki in pomanjkanjem razdražiti ljudi, ki vedo, da so oni izdelali vse, s čimer si drugi zaljšajo in slajšajo življenje, in sicer drugi, ki niso morda genili z mezincem, da bi bilo nastalo vse tisto, kar jim izpreminja zemljo v raj.

Razredi so nastali po naravnem razvoju. Začelo se je tedaj, ko je dobil človek toliko sredstev, da je postala delitev dela potrebna. Tudi to se je, kakor vse na zemlji, zelo počasi razvijalo. Privatna lastnina je napravila različke že dokaj očitne. Sčasoma pa so se boljbolj ostrile. In v naši dobi so nasprotja tako velika, kakor še nikdar ne.

Dobro, brezskrbno življenje kapitalističnega razreda ter pomanjkanje in večna briga delavskega je posledica vzrokov, ki imajo svoje korenine v razredih. Socializem ne pripisuje bede proletariata kapitalistični hudobnosti. Interesi kapitalizma so taki, da mora izkoriščati. Brez izkoriščanja si ni mogoče misliti kapitalizma.

Kapital, po slovensko glavnica, je svota, ki nosi obresti. Če zakopljem tisoč dolarjev v zemljo, sem sicer zakopal denar, ampak ne kapitala; kajti zagreberni bankovci ne morejo nositi obresti. Le tam, kjer so obresti, pa moremo govoriti o kapitalu.

Da more denar nositi obresti, mora biti oživen. Oživi ga delo. Ali če bo plačal kapitalist delavcu toliko, kolikor je njegovo delo v resnici vredno, ne bo njemu samemu nič ostalo od tega dela in ničesar ne bo mogel priložiti svojemu kapitalu. Torej mora plačati delavcu manje, nego je vredno njegovo delo. Prebitok, ki mu ostane, je njegov dobiček. To so obresti, ki povečajo kapital in mu omogočijo nadaljevanje in povečanje podjetja.

Če prisilim drugega človeka, da mi mora izročiti del svojega dela, ga izkoriščam. Če tega ne storim, mi kapital ne raste. Torej moram izkoriščati.

Delavec pa je prisiljen, da trpi izkoriščanje. V dobi sedanjega tehničnega razvoja ne more delavec delati po svoji volji in zase. Za moderno delo so potrebni veliki, komplicirani stroji, ogromni plavži, velikanske tovarne, dolge železnice, obsežni rudniki. Delovna sredstva kapitalističnega stoletja veljajo številne tisočake, milijone. Kje naj jih delavec vzame?

Ali delati mora, če hoče živeti. Torej mora iti v odvisnost od kapitalista. In še je vprašanje, če jo ta sprejme. Delavec lahko ponuja svoje delo ne more si ga izsiliti.

Kapitalistični razred gospoduje, delavski razred je zaslužjen. Ni li že to boj?

Ali tu so neizogibno nasprotni interesi. Kapitalistični razred mora izkoriščati, delavski razred je izkoriščen. Interesi kapitalista zahtevajo, da čim bolj izkorišča; interesi delavstva zahtevajo, da se čim bolj brani izkoriščanja.

Kaj more biti tukaj družega kakor boj?

Naivni ljudje iščejo zblížanje in slovo razredov. Kapitalistični preroki sami radi pridigajo, da so interesi dela in kapitala enaki.

Drugo ni resnično, prvo ni mogoče. Zgodovina, psihologija in gospodarski zakoni nam kažejo, da ni mogoče. Kapitalizem ne more biti blag. Kdor opazuje dejstva, ne more prezreti, da ne napravi velika posest človeka zmernega, ampak še podžiga njegovo poželjivost. Nekaj stori v tem oziru navadna pohlepnost. Važnejše je to, da raste z bogastvom neodvisnost in moč. Rockefeller ima več moči, kakor katerikoli vladar. "Po milosti kapitala" pomeni stvarno več kakor "po milosti božji."

Še važnejše pa je to, da mora biti kapital v svojem lastnem interesu brezobziren in neusmiljen. Na to ga sili kapitalistična konkurenca. Kakor ne more mala obrt tekrovati s tovarno, tako se mora manjši kapital bati večjega. Konkurenca sega do najvišjih kapitalističnih vrhuncev. Tudi milijardne korporacije tekmujejo med sabo. Kapital, ki noče podleči, mora vedno misliti na svojo povečanje.

Torej na velik dobiček. Z drugimi besedami: Na intenzivno izkoriščanje.

Kako naj bi bila v teh razmerah mogoča slova?

S sladkimi besedami ne spravi nihče kapitalizma na drugo pot. Interesi odločujejo.

Ni li v Ameriki toliko bogastva, da bi bili to zimo vsi ljudje do zadnjega lahko imeli delo in zaslužek? In vendar je nad štiri milijone brezposelnih!

Kapital nima naloge dajati ljudem dela, da morejo živeti. On jemlje delo delavcev, da ima dobiček od njega. Če mu delo ne obljubuje zadostnega profita, ga ustavi.

Nasprotje je od do dne večje! In zato je boj.

Dokler je družba razdeljena v razrede, mora biti med njimi boj. Če hočemo, da neha razredni boj, se morajo odpraviti razredi.

To je cilj socializma.

Doseči pa ga hoče z razrednim bojem, ker ni drugače mogoče. Zatirani razred mora premagati zatirajočega; s to zmago se prenehajo razredi in se preneha razredni boj.

Kdo zna na drugačen način uresničiti enakopravnost v človeški družbi?

Bitje s kakšnega tujega sveta, ki ne pozna življenja na naši zemlji, si lahko domišlja, da si bodo kapitalisti dali dopovedati škodljivost sedanje družabne organizacije, pa da bodo sami pozvali narod, naj prevzame produktivna sredstva in uredi delo po splošni potrebi. Kdor je bil rojen na našem planetu in je tukaj zrastel in delal in trpel in imel toli-

ko opraviti s kapitalisti, da jih je spoznal, se ne bo zibal v sladkih sanjah.

Tedaj pa ni druge možnosti kakor ta, ki jo uči socializem. V naši družbi je razredni boj. Delavec stoji v tem boju, če hoče ali če noče. Torej je treba da se bojuje z odprtimi očmi in z zavestjo. Sicer bo mislil, da se ne bojuje, udarce bo pa vendar dobival in braniti se ne bo mogel.

Socializem je nemogoč.

Med nasprotniki socializma je precej takih, ki ga odobravajo in bi bili radi njegovi pristaši.

To se sliši sicer kakor nezmysel in protislovje, pa je vendar resnično. Gre namreč za ljudi, ki verjamejo, da bi bil socialistični družabni red v vsakem oziru boljši od kapitalističnega in priznavajo, da bi bil na socialistični podlagi mogoč napredek vsega človeštva kakor na nobeni drugi ne.

Ali — socializem je po njihovem mnenju teorija, ki se ne da praktično realizirati. Preobrat bi bil prevelik. Zato so mogoče le nekatere reforme, socialistični program v celoti je pa neizvedljiv.

Če bi bil ta ugovor opravičen, bi bilo sicer obžalovati, ker za človeštvo ne bi bilo nič veselega, ako ne bi moglo doseči tiste podlage, ki je za njegov razvoj najboljša. Socializem pa bi imel kljub temu velike zasluge, ker se tudi manjše socialne reforme ne bi izvedle brez njegovih naukov in njegove agitacije.

Toda vzdihovanje zaradi neizvršljivosti socialističnega programa je sploh nepotrebno: dvom o možnosti praktičnega socializma je veliko bolj teoretičen kakor socializem sam.

Že v sedanji družbi imamo primerov dovolj, iz katerih se lahko izvaja, da ni socializem nikakršna utopija.

V Zedinjenih državah je pošta vladna. Po vseh poročilih se obnaša veliko bolje, kakor če bi bila v privatnih rokah. Občinstvu služi bolje, državnim zvezi pa nosi več dobička. S paketno pošto so enake izkušnje.

V Evropi je telefon in brzozjav skoraj povsod državen. V mnogih deželah so železnice državne. Nekatere države imajo monopol za razne konsumne predmete, n. pr. za sol, za tobak.

Nikomur še ni prišlo na misel reči, da to ni mogoče. Kjer se je kaj podržavilo, so se pač upirali prizadeti kapitalisti, in kričali so o ropu prav tako, kakor če bi jih ekspropriiral socializem, ne pa njih lastna kapitalistična država. Toda ker med kapitalističnimi interesi ni popolnega ravnovesja, temveč prihajajo pogostoma eni z drugimi v navskrižje, se je izvršilo vedno to, kar je bilo v prid večjemu delu kapitala in včasih tudi splošnosti.

Za velika podjetja, ki imajo mnogo blagovnega predmeta, nikakor ni vseeno, kdo kontrolira prevozne naprave, železnice, parobrodne zveze i. t. d. V Ameriki smo videli, da so si razni trusti sami napravili taka prometna sredstva, ker so hoteli postati neodvisni od drugih kapitalističnih skupin.

V evropskih državah ni bilo to tako enostavno. Večinoma so bile razmere drugačne. Ker pa imajo kapitalisti vpliv na sedanjo državo, katero smatrajo za svojo služabico, je bilo za velike producente še vedno ugodneje, če je dobila železnice od njih kontrolirana država v roke, kakor če bi na njih izključno vladali njih kapitalistični konkurenti, ki bi se seveda ozirali samo na svoje interese.

Toda še mogočnejše primere nam je dala zadnja vojna.

Ni dvoma, da je bil velikanski konflikt, ki je pretresel ves svet, vseskozi kapitalističnega značaja. In vendar niso mogle države izhajati s kapitalističnimi metodami, temveč so se morale posluževati takih, ki bi jih po vsej pravici lahko imenovali socialistične.

Država izreka, da so njeni interesi v nevarnosti, če nima absolutne kontrole nad živem. Svoje interese pa smatra za svetejše od vseh privatnih, in zato ravna po njih brez obzira na vsa podedovana in doslej veljavna načela. Strmeti pa more ob teh naredbah le tisti, kdor ni hotel že prej gledati z jasnimi očmi in se ni potrudil, da bi prodrl zunanjo skorjo dejanskih razmer.

Pravico privatne lastnine je država že davno poteptala. Če imaš konja, te v vojnem času ne vprašajo, ali ga potrebuješ ali ne. Ako je sposoben za vojaško službo, ti ga država vzame, pa protestiraj, kolikor hočeš. Ako imaš hišo, ti nastanijo vanjo vojaštva, tudi če ostane tebi komaj kot za posteljo. Država lahko militarizira vsa podjetja, v katerih se morejo izdelavati vojne potrebščine.

Država ti vzame sina in tebe samega. Pravico, da razpolazeš s svojo osebo, izgubiš. In to je še občutnejše kakor pravica posesti.

Ako je vse to mogoče v kapitalistični državi, ki služi le interesom posameznikov, zakaj ne bi bilo mogoče v socialistični družbi, ki bo obsegala splošnost?

Zakaj bi bil socializem nemogoč?

Bili so časi, ko je cerkev učila: Moli in delaj. — Pozneje, ko je dobila cerkev posvetno moč in vplive na dvorih, je učila: Moli in ubijaj. Od takrat je vedno v službi monarhizma, reakcije, izkoriščanja in ignorance.

Ko so ljudje dosti nakradli, so razglasili svoj plen za sveto lastnino.

Pred nedavnim je Mr. John D. Rockefeller zopet prispeval \$70,000,000 v izobraževalni fond. Rockefeller vzdržuje in podpira razne institute za znanstvena raziskavanja, podpira pa tudi učne zavode, za katere se ne more delavstvo prav nič navduševati. Pred nekaj dnevi je podala newyorška State Federation of Labor javno, v kateri naravnost napada Rockefellerjevo ljubezen in požrtvovalnost za izobrazbo, ker se s takimi darovi šolstvo bolj in bolj podreja kontroli kapitalistov.

MOSKVA V LETU 1920.

Dr. Alfons Coldschmidt.

(Nadaljevanje.)

Tega ne opisujem iz kakih propagandističnih namenov. Tukaj sem edino zapisal povest človeka, kateremu zaupam. Rekel mi je: Bele armade, poleg njihovih drugih bolezní, so bile premočene z alkoholom. Kolčakova vojska je bila opotekajoča in pijana vojska. V pruskih zgodovinskih knjigah je čitati, da so v sedem-letni vojni ruski vojaki z jezikom lizali alkohol. Beli gardisti pa niso samo lizali alkohola, ampak ga hlatali, požirali in se davili z njim. Pijana in gugajoča se vojska se je borila proti trezni armadi. Trezne vojske pa so vedno zmagovite, ker treznost je sama na sebi nepremagljiva.

Stünkel.

Kadar pridete v Moskvo, ne pozabite obiskati Stünkelna. Nikoli pa ga ne pozabite obvestiti o vašem prihodu v naprej, ker on je zelo zaposlen človek. On dela v sobi poslopja št. 125, kjer je nastanjen vrhovni odbor narodne ekonomije. On je takorekoč jeklarski kralj, organizator kovinske divizije vrhovnega odbora narodne ekonomije, ki zavzema vso kovinsko industrijo v Rusiji, ali pa jo bo zavzela. Njegovega privatnega maslova vam ne morem dati, ker človek potrebuje počitka ob večerih. On dela od ranega jutra do poznega večera.

Brez dvoma o Stünkelnu še niste ničesar slišali. Čujete samo o sovjetskih zvezdah in obče slavni možeh. Jaz vam pa nekaj rečem: Politika ni tako važna kot so ekonomski organizatorji. Mnoge stvari sem prinesel seboj iz Moskve in ena teh stvari je ne preveč dobro mišljenje o političarjih. Političarji so zastareli, dolgočasni, neproduktivni, oficijelni, radi pišejo in govorijo, ampak delo jim smrdi. Ta zastarelost ni na mestu v sedanjih modernih časih. Srednji vek smo ravno kar premagali, nova doba prihaja in upati je, da ne bo prinesla seboj političarjev. Nove ere ne bodo napravili političarji, ampak delavci vseh vrst, mašinsti, vrtnarji, ekonomski organizatorji, tehniki itd. V Moskvi pa so tudi političarji, ki so delavci, in delavci, ki so političarji. Lenin, naprimer, je politični delavec, delaven in marljiv državnik. Ampak tudi Lenini ne bodo napravili nove dobe, čeprav so važni sedaj v tej dobi prehoda. Novo dobo bodo ustvarili drugi ljudje in med te spada Stünkel.

Stünkel je rodom Finc, vzgojen na Nemškem. Njegov poklic je inženirstvo. On igra važno vlogo v ruski družbi inženirjev in to pomeni delež v važni fazi ruske revolucije. O tem vam ne morem ravno sedaj podrobneje pisati, ampak rečem samo to, da je ta družba jako važna za Rusijo, važna na negativen in pozitiven način za rusko revolucijo.

Stünkel je prijazen, obenem hladen in mirnodušen in je dober organizator. On vam lahko na hip pove, ako stvari niso v redu v Kolomiji, v osrčju ruske kovinske industrije. On vidi krog razvoja,

pot evolucije, ekonomično tendenco, zmote in možnosti, in po tem se ravna. Hitro se odloči in se ne ozira na takozvani "red tape," katerega je vse polno v Moskvi. On ni teoretičar, ampak praktičen človek. Povedano s par besedami, izvrsten dečko je.

V njegovi predsobi (125 A) dobite ljudi, ki so že dobili zadostilo in vedo, pri čem so. Oni so gotovi, da jim bo Stünkel povedal nekaj definitivnega. To bo pozitiven račun, plus ali minus, ampak vseeno pozitiven. Vse te stvari reši mirno eno za drugo in nikdo se ne vmešava. Med tem pa telefonira, hitro in odločno, a vendar vselej prijazno. Sijajen "biznesman" je, gladek in hladen organizator, človek z mirno eneržijo. Sovjetska Rusija potrebuje take ljudi in na njeno lastno škodo, teh ji primanjkuje. Nemčija ima take ljudi, ravno tako Amerika. Pošljite jih v sovjetsko Rusijo in nikoli vam ne bo žal.

Zunaj mesta, na drugi strani Moskve, v vrtu, ki je v senci črešenj, delal sem z njim pozno v noč, ali boljše rečeno, on je delal z menoj. Pri čaju, katerega je servirala prijazna gospa soproga, mi je povedal o stvareh, o katerih se ni meni nikoli sanjalo. Štiri večere mi je razlagal zgodovino nacionalizacije. Jaz razumem potrebe, zahteve za razvoj, distinkcije. Vzel je risalno desko in risal je za me, da mi je tako ilustriral zgodovino nacionalizacije. Sedaj sem šele zapopal sedanjo potrebo ekonomije, kaos, glasno vpitje za red; videl sem ljudi v tem kaosu, denar, ki je imel polzek rep in je izginil; vir del sem povspeševalce in zaviralce, one, ki razumevajo in ne razumejo, one, ki zahtevajo in one, ki se branijo. Vse je bilo tako jasno kot ravna črta; vse mi je razložil in razkazal in začel sem dihati bolj svobodno. Bil je to Stünkel, ki je postavil luč v moje možgane, ki me je postavil vrh gore, da sem z odprtimi očmi gledal na celoto. Sedaj razumem družabno ekonomijo Rusije; družabno psihologično transformacijo, ki je gonila naprej za revolucijo. Razumel sem boj uradništva in privatnih uslužbencev proti delavcem, boj inženirjev proti delavcem in protiudarce delaveev. Prvič v svojem življenju sem razumel novo trgovsko geografijo, novi gospodarski zemljevid Rusije, katerega mi je kasneje še bolj razjasnil Križanovski.

Na malem vrtiču pod cvetočimi črešnjami, mi je Stünkel razložil te stvari in jako hvaležen sem mu za vse. Redkokedaj sem imel tako instruktivnega učitelja.

Križanovski.

Urad elektrizacijskega oddelka se nahaja na neki stranski ulici onstran Moskve. Na zunaj ne zgleda, da bi bilo sploh kako življenje v tem uradu. Vse je bolj mirno in človek ne opazi tistega šundra kot okoli poslopja tekstilne centrale ali glavnega koncila narodne ekonomije. Tukaj dela Križanovski, Leninov prijatelj. Priletel mož je to, mogoče starček v letih. Star je okoli 60 let. Postave je srednje, bolj šibke in gleda kakor kak dvorni svetnik ali pa profesor. Kljub njegovim letom pa je še mladenič pri delu, človek v katerem gori eneržija, prak-

tičen, poln teorij, človek, ki dela načrte v velikem obsegu.

Dva v sree segajoča dogodka sem doživel v Moskvi in o tem sem že omenil. Moja prva skušnja je bila sestanek s tovarniškim komitejem Prokhorove delavnice, druga pa obisk pri Križanovskem.

On je Leninov prijatelj in ima direktno telefonsko zvezo s Kremlinom in Leninovo pisarno. V skoro vseh ekonomskih zadevah, tako vsaj mislim, se obrača Lenin na Križanovskega in če to dela, se prav nič ne moti, kajti ta človek je drugi Stunkel, katerega celo prekaša v briljanci in mogoče tudi v ženjalnosti. Je nekoliko starejši od Stunkela, ni navidezno tako energičen, ampak njegovi možgani so mnogo bolj delikatno artikulirani.

Pri sebi je imel tolmača, nekega elektrotehničarja, ki je študiral v Nemčiji. Križanovski sam govori nemško, ampak ne dovolj dobro in gladko. Oba sta bila entuziastična o Nemčiji. Oba sta dobro poznala načrte Klingenbergarja pri General Electric Comp., ampak Križanovski trdi, da so načrti neizpeljivi pod kapitalizmom, so pa izvedljivi pod socializmom, kajti elektrotehnika je sila socialistične družbe, medtem ko je para gonilna moč in je kot taka tudi bila gonilna sila kapitalistične družbe. Nova era elektricitete je prišla.

Na to mi je razložil svoje načrte. Dal mi je mapo, katero bom publiciral kasneje, kajti to ni samo mapa, ki kaže transformacijo ruske ekonomije, ampak je mapa, ki kaže popravke v svetovni ekonomiji. Čudovit je ta načrt in štejte se srečnim, ako ga dobite v roke. Svoje načrte je razgrnil pred menoj in mi jih je razlagal. Ruska industrija je pred mojimi očmi potovala, se ustavila na gotovih mestih, se zopet preselila, šla je iz severa na jug, na vzhod, na Ural, v Sibirijo. Električna žica, jo vleče, obkroža, spravlja skupaj, organizira in ji daje ogenj.

Bogastva, o katerih nisem nikoli sanjal, so se kupičila pred mojimi očmi. Ključ do njih je bil najden. Mineralije so delale svojo pot k površju skozi zemeljsko skorjo, neizmerna in nepregledna rmena morja zelenega žita so se razprostirala pred mojimi očmi. Velikanske postaje, kjer se je proizvajala gonilna sila, so jo po svojem omrežju pošiljale na vse dele dežele. Razumel sem smisel racionalne distribucije primernih krajev, smisel postavljanja in prestavljanja industrije. V teh načrtih sem videl pravo ekonomijo.

Govoril je o nitroženskih načrtih, o naravnih zakladih fosfata, o sibirskem okraju, ki bo lahko preživljal 40.000.000 ljudi. Razkril mi je Kanado vztočno. Pravil mi je o komisijah, ki preiskujejo bogastva Rusije. Dozdevalo se mi je, da ima ta človek magično palčico, s katero je odprl pred menoj paradiž, vzoren in skrbno vrejevan raj, poln dreves in žlahtnega sadja, skozi katerega so se vile lepe, bele ceste, po katerih so šetali dobro hranjeni in zdravi ljudje, ki kradejo bogu čas, če smem rabiti to frazo mojih prijateljev Mathiasa in Dengelna.

Rekel je: Sedaj prihajajo na dan ekonomske zmote stare dobe, zmote ekstravagance. Te stvari,

katere je skrivala stara doba, postajajo sedaj jasne. Ono, kar je bilo prej vsem prikrito, dobiva sedaj formo. Skrit zaklad prihaja na dan, pozabljen raj prihaja nazaj.

Bil je poln navdušenja, imel pa je tudi opravljene dvome, kajti vedel je kako dolgo bo vzelo, predno se stvar razvije. Vendar to ga ni vznemirjalo, temveč dajalo mu je nov pogum. Teh načrtov ne bodo nikoli izgubili, saj so jih imeli že pred vojno, ampak čas za izpeljavo istih ni bil še goden in da se udelejšijo, je eden najvažnejših problemov sedanje dobe. To pa nima prav nobenega opravka s politiko. Stvar je popolnoma nepolitičnega značaja, vsak strankarski pohlep je izključen, ker sedaj prihaja nova doba. To ni Rusija, ampak svet, nov svet. To je začetek novega sveta.

Palače so se svetile, domovi ljudstva so žareli v novi luči, potaš se je izlival iz rudnikov, se kupičil, vitaliziral polja, da se je sok dvigal in debelil srca zlatega zrnja. Življenje je postalo živahno mravljišče, zlata doba je napočila.

Zadrževal sem sapo, srce je utripalo, ko sem skušal absorbirati toliko novega materiala. Tu pred menoj je sedel strategist popolnoma drugačen od strategistov na frontah, drugačen od zvutih in pretkanih političnih strategov. To vam je nov mirovni strateg, silo direktirajoči strateg. Tudi v Nemčiji se dobe taki strategji. Blaženi so ljudje, katere vodijo taki strategji, kajti tako vodstvo je podlaga za novo dobo. Brez strankarskega vikanja, pljuvanja v obraz in zaušnic, brez blatenja, brez ozkosrčnih zločinov in kazni, brez sodnikov, sodnih pisarjev in pisarij, bo prava nova era s svojim mirom, veseljem življenja in čistim pogledom v definitiven cilj. Naši otroci naj uživajo tako bodočnost.

(Dalje prihodnjč.)

Ali ste že kedaj skušali pridobiti Proletarcu kakega novega naročnika? Če še ne, poskusite ob prvi ugodni priliki pridobiti enega ali drugega vašega znanca, da se naroči na glasilo slovenskega socialističnega delavstva v Zedinjenih državah.

Sodrug, somišljeniki, čitatelji, na delo vsi, da se razširi Proletarca v vse jugoslovanske nasebine. Tisoče novih bojnikov lahko pridobite socializmu, ako širite med naše delavstvo Proletarca, ki vzgaja socialistične bojivnike.

Proletarca se mora povečati. Toda preje se mora zvišati število naročnikov v toliki meri, da se bodo povečani stroški pokrivali z naročnino. Nihče ne more trditi, da je Proletarac drag list. Ravno nasprotno je resnica. Ker ni drag, si ga lahko naroči vsak delavec. Če ima denar za naročanje buržvaznih listov in švišvargarskih listov, ga ima tudi za naročanje socialističnih listov, samo če hoče. Povejte to tistim delavcem, ki kriče kako so socialistični, pa niso naročeni niti na eno socialistično publikacijo.

Ivan Cankar:

O PREŠCAH.

V teh časih neutешеnega in neuteshljivega hrepenja se spominjam dogodka izza davnih let...

Lepo jutro je bilo, ko sem se vzdramil. Solnce je sijalo, redki, rumeni jesenski oblaki so begali po nebu in pod njimi so begale sence preko ceste, preko streh in na polje, čez gore v daljavo.

Oblekel sem se hitro, v naglici popil kavo in nato sem se napravil na pot. Poiskal sem veliko vrečo, s kakoršnih nosijo krompir, in sem jo zakrpal, ker je bila razparana. Zunaj je zaklical Lojze in vrgel sem vrečo preko rame, vzel palico v roko ter se napotil.

Deset let mi je bilo takrat, Lojze je bil še mlajši. Ne vem, kakšen sem bil jaz, ali Lojze je bil zelo majhen in slab, bel in nežen je bil v obraz in gledal je srepo z velikimi očmi. Dejal je, da bo slikar — Bog vedi, o čem je sanjal. Zdaj je pač že mrtev, ali po se je izgubil v svetu, ki je tako prostran.

Postala sva pred sosedovo hišo in prišel je Tone, ki je imel veliko vrečo preko rame. Z njim je prišla njegova sestra Hanca. Najmlajša je bila izmed nas vseh; veliko materino ruto je imela na glavi in izza rute je gledal zelo droben, bolehen obraz. Pogledal sem jo in sem mislil, da ne zmore tako dolge poti. Toda šla je.

Sprva se nismo ustavili nikjer, hodili smo hitro in veselo. Ponoči je deževalo in blato je cmokalo pod bosimi nogami. Zavili smo si hlače do kolen in Hanca si je izpodrečala krilo. Kmalu se je vzdignil pred nami klanec in pot je bila gladka, izmita. Tone se je zadel z ного ob kamen, sedel je ter si brisal s travo kri.

Pod nami je bila že vas in še dalje v dolini so se svetile bele trške hiše. Vse je bilo kakor umito, okopano; prazniško se je lesketalo jabolko na zvoniku farne cerkve. Vse okoli nas pa je bila božja samota.

Domenili smo se bili, da ne pojdemo po prešce ne v vas, ne v trg. Tolpe otrok so lazile tam od hiše do hiše, berači, razcapani popotniki. Ljudje so jih gonili od hiše, in če so jim dali kruha, so godrnjali ter loputali z durmi.

Lojze se je bil domislil prvi. Gledal je z velikimi očmi in je dejal: "Tam je vse drugače, tam za hribi. Ne prišli bi domov s praznimi vrečami. Jabolki bi nam dali, hrušk, polne peharje, in tistih koruznih hlebeev, kakor jih pečejo tam; nizki so, rumeni in lepo diše; rjava skorja je razpokana kakor pri pogachi... Da, kdor si upa tako daleč!..."

Zavila se je pot nekoliko navzdol v tiho dolino, kjer so ležale dolge lehe. In tako je izginila ravnina za nami, sami smo bili — nad nami nebo, kjer so begali jesenski oblaki. Razgovarjali smo se prej, ali v tem trenutku, ko je vzrastel hrib med nami in med ravnino, ki je bila naš pusti dom, smo utihnili. Dru-

gačno je bilo vse življenje zdaj in tudi sami smo bili drugačni. Zgenilo se je v meni nejasno in boječe, da bi se vrnili; spogledali smo se, ali šli smo dalje.

Zdelo se nam je, da hodimo že dolgo. Nepristano se je pot vzdigala in se je spet spuščala, zmerom je bila enaka, enaki so bili vsi holmi in lazi in zmirom iste so bile tudi njive in črne tepke, ki so rasle ob poti. Kakor da bi se nič ne premikali in bi bilo vse mirno, začarano. Samo oblaki so hiteli.

Tone je skočil preko trnjeve meje in je pohitel na holm, da bi se ozrl naokoli.

"Tam je vas, zvonik se sveti!" je zaklical.

"Saj sem vedel, da pridemo kam!" je dejal Lojze mirno in šli smo dalje.

Res je bila že blizu vas, ali nismo je mogli videti, dokler nismo bili tam, ker je bila skrita v drevo; samo mala, žalostna cerkev je stala na nizkem, okroglem holmu, krtini podobnem, in je vzdigala zvonik s pozlačenim jabolkom; vzdigal se je zvonik, pa se ni mogel vzdigati visoko; presegel je komaj visoki oreh, ki je stal na pokopališču.

Ozrli smo se, stopili smo v prvo vežo. Prav za durmi smo stali in smo se tiščali k zidu; temno je bilo v veži, dišalo je po sveže pečenem kruhu.

Molili smo očenaš, ali slišal se je skoro samo tenki glas Hančin, ki je stala spredaj in je sklenila roke in se ni nič bala.

Odrple so se duri, umolknili smo; neobrita kmečka glava z veliko polhovko je pogledala iz sobe; zagodrnjalo je in duri so se zaprle.

"Počakajmo!" je dejal Tone in se je pomaknil bliže proti pragu. Tedaj pa so se oglasili urni ženski koraki globoko v veži, v temi, zaškripalo je nekaj in nato je prišla dekla; prinesla nam je pehar suhih hrušk in četvero koruznih hlebov, majhnih, ploščatih in lepó dišečih. Dekla je bila debela, umazana in neprijazna ženska; pogledala nas je postrani, ni rekla nič in se je vrnila. Posedli smo v veži na tla, prešteli hruške in jih razdelili, spravili vse skupaj v vreče ter se napotili dalje.

Vas je bila majhna, zelo blatna in pusta. Hiše so se tiščale na kupu kakor kokoši; in vse je bilo tiho, kakor da bi imeli mrliča v vsaki hiši. Nekje ob vrtu se je prikazal fant, gledal je nekaj časa molče, nato je zaklical nekaj z zategnjenim, smešno pojočim glasom, pobral je kamen ter ga zalučil za nami.

"Lakota beraška je dejal!" se je razjezil Tone, hotel se je spustiti za njim, ali premislil se je precej in je samo zakričal: "Le pridi enkrat, dol ti... coklar!" Tone sam ni vedel, kako si je izmislil "coklarja"; zasmejali smo se in smo se napravili v drugo vežo.

Ko smo molili, je stal pred nami širokopleč fant in je opiral roke ob boke. Poslušal je in gledal in se ni ganil. Ali ko smo nehali, se je počasi okrenil, vzel je iz kota debelo palico in stisnili smo vreče ter bežali; noge so se vdirale preko gležnjev v blato.

Obredli smo vso vas, nobene hiše nismo pozabili; imeli smo naposled vsak po dva krajarja in tudi v malhah je bilo že nekaj. Krajarje nam je bila dala stara ženica, ali moliti smo morali ves prvi del rožnega venca; Tone pa je bil opazil, da sliši ženica slabo in zato je izpustil veliko število češčenamarij. "Saj nimamo toliko časa!" je dejal.

Komaj smo bili spet na poti, se je že izgubila vas v drevju; nobenega glasu ni bilo iz nje, tudi pes ni zalajal; ležala je mrtva tam in kakor na grobu se je svetil nad njo križ na nizkem zvoniku.

Zdaj je šlo strmo navzdol. Pot je bila tukaj široka, vsa razvožena in tako blatna, da je škropilo do suknje, ko smo hodili. Toč so pač gonili živino na vodo. Spodaj, v čudnem, neprijaznem zatišju, pod strmimi skalami, je bila kotlina, polna rumene vode. Pot je vodila mimo v dolgo, in ozko dolino, nečkam podobno.

Lepa je bila dolina, vsa zelena, mirna, kakor nedeljska. Na oni strani, tam na rebri, se je svetilo dvoje, troje majhnih belih vasi; prijazno so gledale dol kakor golobje. In prav sredi doline je tekel majhen potok, žuborel je tiho, med vrbami skrit. Tudi pot je bila lepa, gladka z drobnim belim peskom posuta. Ob poti je stala sredi doline nova kapelica Matere božje in tam smo pokleknili. Prijazno je bilo vse naokoli in tudi nam je bilo prijetno in lahko, kakor da bi se bil Bog ozrl na nas . . .

Dobro se nam je godilo v tisti dolini. Ljudje so bili kakor svetli zeleni travniki tam doli, kakor bele vasi in nova kapelica ob poti. Niso nas gonili od praga in malhe so polnile. V neki prostorni veži smo sedeli na klopi za mizo, jedli smo pšeničen kruh in pili mrzlo sladko hruševko. Pred nami je stala debela kmetica in nas je izpraševala.

Ne vem, če je še na svetu tista dolina; zdi se mi, kakor da bi je ne bilo več . . .

Bili smo spet na poti, pod nami je bila dolina; še eno drevo, še en ovinek in nikjer je ni bilo več. Samotna pokrajina se je razprostrla pred nami. Zgodilo se je takrat drugič, da smo postali in smo se spogledali. Ali šli smo dalje, kakor da bi nas bil kdo potegnil za rokav.

Nismo še hodili dolgo, ko smo opazili, da ni bilo več jasnega neba nad nami. Umirili so se bili oblaki, počasi so se še plazili, utrujeni in leni in zmirom v isti smeri, proti severu. Podajali so si roke in so se spajali, sinjina se je izgubljala, kakor da bi zapirali tam gori svetla okna.

"Deževalo bo!" je omenil Tone.

Lojze in jaz nisva nič odgovorila. Kaj se je godilo v meni ob tistem času, Bog veči, ali čutil sem, da je mislil Lojze kakor jaz.

"Le dalje, kamorkoli!" je mislil Lojze. "In če dežuje, naj!"

Hanca je hodila zadaj; malo sključena je bila in sopla je že težko ali nismo se zmenili zanjo.

Zašli smo bili v čudno pokrajino, tako neizmer- no žalostno, kakoršne nisem videl še nikoli. Holmi so bili poraščeni z grmovjem in nizkim drevjem; ve-

tra skoro ni bilo več in tako se ni nič genilo; samo tam na najvišjem holmu se je premikalo počasi in enakomerno visoko ogrodje, kakor da bi stala tam smrt in zamahovala s koso. Med holmi so bile zasekane globoke in zelo ozke grape, polne belega kamenja, med katerim se je pretakala rumena dežnica.

Poti skoro ni bilo, hodili smo po blatnih stezah, po kolovozih, časih smo udarili naravnost čez holm, po strmih rebri, tako da smo plezali časih po vseh štirih. Ali nikjer hiše, od nikoder glasu — neizmer- na in zmirom enaka je bila pokrajina.

"Kaj se nismo izgubili?" je vprašala Hanca. Potna je bila v obraz in ustnice so se držale na jok.

Na visokem grebenu smo bili, videlo se je da- leč naokoli.

"Kako bi se izgubili? Tam so sveti Trije kra- lji!" je tolažil Tone Hanco in sebe. Gledali smo — tam v daljavi, visoko, zraven sivega neba je bila bela pičica, cerkev svetih Treh kraljev.

"Zdaj otroci, bomo pač kmalu na Holmu; mno- go nas čaka tam. Samo troje hiš je, naokoli pa gozd samega drevja. Po dolinah, po hribih same jablane — kakor smreke in bukke . . ."

Lojzetu so se zasvetile oči in tudi meni se je zasmajalo srce, Hanca pa je pospešila korake. Same jablane kakor smreke in bukke. Kaj jabolka! Imeli smo jih v malhah dovolj. Ali bilo je nekaj lepega — tako sladko bilo bi lahko karkoli . . .

Molčali smo skoro vso pot, odkar smo se bili odpravili zdoma.

Tone, ki je bil doma zmirom lačen, je mislil na koruzni kruh, na jabolka, na sladko hruševko; tudi Hanca je mislila tako — tepena je bila zmirom, pestovala je ves dan in se ni nikoli najedla; sanjala je pač o belem kruhu, o pisani ruti, morda celo o srebrnih uhanih; zato so bile njene oči tako tihe, kakor da bi gledale in nič ne videle. Šla sta oba v boljše deželo, kjer so hiše od kolačev in stre- he od belega cukra — hodila sta in sta molčala . . .

Tudi Lojze je sanjal. Ali njegove sanje so bile kakor pravljice, čudopisane, tako lepe in tako ne- verjetne. Nikoli ni okusil belega kruha, toda mi- slim, da ni sanjal o belm kruhu; lica so mu bila be- la in bolna, oči pa so se bleščale kakor dvoje pla- menov. Zato, ker je bil tak, se je pač klavrno iz- gubil, mislim . . .

Postali smo. Tam po onem holmu se je vila be- la pot v lepih ovinkih mimo lepega drevja. Šli smo veselo, ali ko smo prišli na pot, ni bila več tako le- pa in bela, kakor se nam je zdela prej. Morda je bilo takrat zasijalo nebo izza oblakov. Blato je bilo osušeno samo zgoraj, ali ko je noga stopila, se je vdrla. Tudi trava je bila še mokra in časih se je stresla veja tam gori in kaplje so se usule na nas.

(Dalje prihodnjič).

Oglašajte priredbe društev in klubov v Pro- letarcu. Ako jih oglašate v drugem časopisju, zakaj bi jih ne v socialističnem?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Nokomis, Ill.—V sredo dne 9. februarja smo spremili k zadnjemu počitku sodruga Andreja Kozoviča, rodom Litvina. Bil je član tukajšnjega slovenskega socialističnega kluba št. 128, JSZ., ki je položil k njegovemu mrtvaškemu odru krasen venec svežih cvetlic.

Pokojni Kozovič je postal žrtev poškodbe, ki jo je dobil v premogovniku Nokomis Coal Co. Kamen, ki je padel nanj, mu je zlomil hrbtenico in mu zadel še druge poškodbe. Po tej nesreči je vprašal zdravnika, ako ima kaj upanja, da ga ozdravi, odgovor pa se je glasil, da ni upanja—in da bo kmalo rešen trpljenja. K njegovi bolniški postelji so pozvali tudi nebeskega agenta, katerega pa je Kozovič odslovil. Kmalu po tem dogodku je podlegel. Padel je, kakor milijoni pred njim, za sveti profit.

Tukajšnji slov. soc. klub št. 128 zborujejo tretjo nedeljo v mesecu. Vsi slovenski in drugi slovanski delavci v tem okrožju, ki se ne strinjajo z današnjim, ba-je od boga poslanim sistemom, bi morali postati člani socialistične organizacije. Nihče naj ne zabavlja čez krivico današnje družabne uredbe, ako misli istočasno metati od sebe številne izgovore, s katerimi hoče opravičiti svoje zadržanje do socialistične organizacije. Izgovor, "kaj bom plačeval, saj ne dobim nikoli nič nazaj," je smešen in prav v danšnjem času meče zelo čudno luč na tiste delavce, ki rabijo take izgovore, da zakrijejo svojo duševno nagoto in neaktivnost v delavskem gibanju. Ravno take vrste izgovori pa jih še bolj ponižajo v očeh zavednega delavstva.

Ves napredek za človeštvo, kar se ga je tekom zadnjih desetletij na socialnem polju doseglo, je zaslug socialistične organizacije v vseh deželah. Proletariat je imel silne boje in dal je ogromne žrtve. Boj pa ni bil zaman, kajti razmere so se za delavca vendarle precej predrugačile. Kljub temu, da ni še ničesar idealnega v današnji družbi za delavstvo, smo vendar skoro povsod uspeli v boju za skrajšanje delavnika, uvedli so se zakoni za varovanje mladine, odškodninske postave itd. Vse to kajpada ni popolno in tudi ne bo v kapitalistični družbi. Kdor pa se poglubi v študiranje razmer, ki so bile za delavce pred leti, bo moral priznati, da je dobra vsaka pridobitev, ki delavcu kolikortoliko olajša njegovo stanje. Da niso bili uspehi večji, niso krivi socialistični delavci, ampak tisti, ki se branijo postati član socialistične organizacije in sodelovati v bojih za delavske interese.

Socialistična ideja se širi s pomočjo propagande med maso. Propaganda stane v današnji družbi denar, kakor vsaka druga stvar. Ako ne bi v ta namen prispevalo delavstvo, kdo drugi naj bi prispeval? Mnogo, zelo mnogo več bi se doseglo, ako bi mogli voditi intenzivnejšo propagando med delavsko maso za socializem, o katerem sicer nekaj ve, toda ne toliko, da bi bila porabna za socialistično delo. V ta namen jo moramo šele vzgojiti in zato potrebujemo literaturo, časopisje, in sicer *socialistično* časopisje, predavanja, shode itd. Socialistična vzgoja je zdravilo za zdravljenje v rani mladosti zastrupljenih ljudskih možgan. Težka je naloga, najtežja, kar jim imamo sedaj na svetu. Kajti, če bi mogli pripraviti ljudstva, da bi spregledala, kako drugače bi bilo danes na zemlji. Ne bi imeli blokad, progono, lakote in številnih bojišč,

če bi imeli ljudi, ki bi razumeli socializem. Ker ga še ne razumejo, morajo trpeti za svojo duševno temo.

V dobi kapitalizma se brez denarja tudi propaganda ne more voditi. Plačati je treba vse, kar se potrebuje pri propagandi, agitatorji morajo jesti, mana pa ne dežuje več iz nebes, torej jim je treba hrano plačati. Agitatorji stoje takorekoč z eno nogo vedno v zaporu, ob enem pa se nahajajo v vednih nevarnostih pred napadi pouličnih drhali. Kljub vsem neprivlikam, katerih je zelo mnogo pri agitaciji, ostajajo propagatorji socializma vedno v aktivnem delovanju za pridobivanje novih pristašev. Delavstvo mora direktno ali indirektno plačati vse račune. Sijajne banke, milijonarske gospode, bogate pojedine psičkom vzdrževanje cerkva, armade, mornarice, vse plačajo tisti, ki producirajo, ki delajo po tovarnicah, rudnikih in na farmah. Vse to in še veliko več moramo plačati delavci. Tudi pretepače, ki nam za časa stavek razbijajo glave, plačamo sami. Na kratko rečeno: delavci plačujemo vse račune na svetu, tudi tiste, ki so nam v največjo škodo. In ker je temu tako, zakaj ne bi prispevali nekaj penijev mesečno za socialistično propagando, ki je v našo korist?

Socialistična ideja je dobila med vojno in še bolj po vojni velikanski razmah. Socialisti smo kljub razkosanosti, ki vlada vsled gofovih razmer v naših vrstah, faktor, s katerim mora sedaj vsakdo računati. Da postanemo jačji, moramo pomnoževati število članov naše organizacije. Prihajamo v dobo, ko delavci drug drugega vprašujejo: "Si li kaj storil v boju proti današnjemu redu, si li član socialistične organizacije?" In ako nisi ničesar storil, nič pomagal, ako nisi član socialistične armade, kako se boš izgovarjal?

Rojaki, vstopite v socialistične vrste. Čim več nas bo, tem prej pride dan, ko se zdobe verige.

Ernest Krusič, tajnik.

TAJNIKOM KLUBOV JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

Semintja prihajajo pisma, v katerih vprašujejo tajniki klubov, koliko stanejo članske znamke, vzlic temu, da je bilo to že nešteto krat pojasnjeno. Tudi za cene drugih predmetov tajniki radi pozabijo. Da se temu odpomore, je najbolje, če tajniki klubov pazno čitajo vsak teden "Proletarca" in da izrežejo iz njega vse tiste informacije, ki so za redno poslovanje kluba potrebne. V sledečem podaja tajništvo J. S. Z. še enkrat tozadevne informacije, ki so veljavne dokler ne zaključijo eksekutiva J. S. Z. drugače:

1. Redne članske znamke so po 30c vsaka; dualne pa po 35c. Dualne znamke so dve v eni in jih dobe na željo pri klubu oženjeni pari.

2. Članske znamke je treba plačati kolikor se jih naroči z naročilom, vse druge reči se dobe lahko pri Zvezi na račun, le čl. znamke ne.

3. Vsak tajnik kluba mora poslati tajništvu J. S. Z. mesečno poročilo; neobhodno potrebno pa je, da dospe mes. poročilo v urad tajništva vsaj vsake tri mesece enkrat. Če se pošlje poročilo vsake tri mesece, tedaj je treba vanj navesti mesece, za katere se poročilo nanaša.

4. Če iz tajniškega urada ni na naročilo ali prijavo v teku enega tedna nobenega odgovora, tedaj je potrebno tajništvu J. S. Z. opozoriti na naročilo, ker je mogoče, da se je pošiljatev med potjo zakasnila ali pa tudi izgubila. Na vsak način je previdnost na mestu. To se zgodi včasih radi nepravilnega naslova.

5. Pri vstopu v klub mora vsak kandidat izpolniti slovensko in angleško pristopno karto, kakor se glase vprašanja. Izpolniti je angl. karto samo na eni strani, to je na tisti, kjer stoji: *Application for membership in the Socialist Party*. Izpolniti je treba ime in priimek, naslov, mesto, država; poklic, v uniji ali ne v uniji, starost, državljan ali nedržavljan in datum, ko se karta izpolni.

Slovenske vstopnice ostanejo v varstvu klubovega tajnika, angleške pa pošlje klubov tajnik po seji, ali kadar so izpolnjene državnemu tajniku. Poleg kart pošlje državnemu tajniku tudi angleško pisan list, ki naj se glasi:

State Secretary, Socialist Party (navedi državo, v kateri je klub).

Dear Comrade:

Enclosed herewith I am sending you the "Application cards" from the members (če jih je več, če je samo eden, pa member), of Local No. of the Yugoslav Federation, for which you will receive monthly per capita remittance as called for in the National Constitution, Article XI., Section 5 a) etc.

With best wishes we are Fraternally yours:

Signed:

.....
Chairman of the meeting.

Signed:

.....
Sec'y Local No. .. Jugosl. Federation.

Adress:

.....
City of

Date 1921.

Ta formula je za klube, ki so že priključeni državni organizaciji in pošilja tajnik le naknadne pristopne karte drž. tajniku. Za novo ustanovljene klube velja sledeča formula:

State Secretary Socialist Party (navedi državo, v kateri se klub nahaja).

Dear Comrade:

Enclosed herewith I am sending you the "Application cards" from the members of Local (mesto) of the Yugoslav Federation which rejoined the Socialist Party in August 1920. From next month on, you will regularly receive from our Translator secretary comrade Frank Petrich monthly reports and per capita remittance as called for in the National Constitution Article XI., Section 5 a) etc. We understand that this will settle the question of affiliation procedure with the State and County organization on our part, and also the question of subscription to "The Socialist World" for our members.

All further initiations of individual members will be made in time according to the admission of each member to the Federation, or local respectively.

Awaiting from your office the issuance of Charter, we are Fraternally yours:

Signed:

.....
Chairman of the meeting.

Signed:

.....
Sec'y of Local No. .. Jugosl. Soc. Federation.

Adress:

Date 1921.

V obeh slučajih morata to pismo podpisati predsednik seje in klubov tajnik, kakor je naznačeno pod črtami:

6. V slučaju da član spremeni svoj naslov, mora klubov tajnik javiti spremembo naslova državnemu tajniku, ki poskrbi, da bo član dobival angleško glasilo na pravi naslov.

V slučaju, kjer dobivata mož in žena dualne znamke, sta deležna le do ene številke mesečnega glasila "The Socialist World," v družini pa, kjer je več članov, ki spadajo h klubu in plačajo redne prispevke, je deležen vsak član do svojega glasila.

Zapomnite si: "The Socialist World" plača vsak član s svojimi mesečnimi prispevki in ne stane člane raditega nič več na članarini.

7. Pozlačeni znaki so po 40c komad; klubi jih prodajajo članom po 50c.

8. Celoloidni znaki stanejo 5c komad; klubi jih prodajajo članom po 10c.

9. Knjiga za vknjižbe računov in članskih prispevkov (za 250 članov) \$2.50, poštnine prosto.

10. Zapisnik za seje, trdo vezan \$1.50, poštnine prosto.

11. Pečati od gumije (3 vrste; to se pravi s tremi linijami) 75c, poštnine prosto.

12. Formule za mesečna poročila na slov pristopne karte se dobe na zahtevo brezplačno.

12. Članske knjižice po 2c komad.

14. Pravila J. S. Z. po 6c komad.

15. Na izrečno željo klubovega tajnika preskrbi tajništvo J. S. Z. tudi pisalni papir in kuverte za klub, za kar plača račun seveda klub sam.

Klubovi tajniki in tisti, ki nameravajo ustanoviti socialistični klub so prošeni, naj si te informacije izrežejo iz Proletarca ter naj jih shranijo, da ne bo nepotrebnih nesporazumov in dopisovanj.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

P. S.—Plačevanje mes. prispevkov pri klubih je različno. Pri nekaterih klubih plačajo člani 40c na mes.; pri drugih 50c, pa tudi po 35c. Toda kakršnikoli so že mesečni članski prispevki pri klubu, — na zvezno tajništvo gre od vsakega člana po 30c in od oženjenih parov po 35c. Kar je več, ostane v klubovi blagajni. Angleški člani plačajo pri svojih klubih po 50c na mesec več.

NASLOVI DRŽAVNIH TAJNIKOV.

Kakor je že naznačeno na drugem mestu, morajo tajniki klubov J. S. Z. pošiljati v bodoče od vsakega nanovo pristoplega člana državnemu tajniku izpolnjeno angleško pristopno karto, na podlagi katere bo dobival vsak član uradno strankino glasilo "The Socialist World."

Vsak klubov tajnik naj si poišče iz naslednjega imenika naslov in ime tajnika svoje državne organizacije.

Imena tajnikov in naslovi po državah so:

Za državo *Arkansas*:

Wm Davis, R. 1 West Fork, Ark.

Za državo *Iowa*:

Fred Teuchter, 607 W. 4 St., Davenport, Ia.

Za državo *Illinois*:

Wm. Kruse, 220 S. Ashland Blvd., Chicago, Ill.

Za državo *Ohio*:

John G. Willert, 3469 W. 54 St., Cleveland, O.

Za državo *Indiana*:

Wilbor Seron, 15 Mansur Bldg., Indianapolis, Indiana.

Za državo *Michigan*:

T. H. Coxe, 230 State St., Traverse City, Mich.

Za državo *Minnesota*:

W. A. Stafford, 221 Cedar Avenue, Minneapolis, Minn.

Za državo *Pennsylvania*:

Birch Wilson, Bx 685, Reading, Pa.

Za državo *Kansas*:

Ross Magill, 345 W 2nd St., Garnett, Kans.

Za državo *West Virginia*:

C. W. Kirkendall, Sistersville, W. Va.

Vsak tajnik naj pazi, da izbere pravi naslov — to je tajnika svoje državne organizacije.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

LISTNICA UPRAVNISTVA.

Izkaz prispevkov v tiskovni fond Proletarca bo objavljen v prihodnji izdaji.

Mehko vezanih koledarjev letnika 1921 nimamo več v zalogi. Ostalo nam je še nekaj iztisov tega koledarja vezanega v platno. Kdor ga želi, naj nam pošlje en dolar.

Tisti, katerim smo poslali tirjatve za ponovitev naročnine, naj jo obnove takoj, ako hočejo prejemati list.

Ako lista ne prejimate redno, pišite upravnistvu in pojasnite stvar. Mogoče se list pošilja na napačen naslov ali karkoli že. Kadar pošljete spremembo naslova, navedite vselej novi in stari naslov.

Razne male države, ki so jih ustanovili zavezniki okoli Rusije, polagoma izginjajo. Armenija, kar jo je ostalo, je postala sovjetska država pod moskovsko kontrolo. Enaka usoda je doletela sedaj Georgijo. Njeno glavno mesto Tiflis so zasedle sovjetske čete.

Angleškemu imperijalizmu delajo ruske operacije v mali Aziji največje preglavice, ker je v skrbeh za svojo posesti v Indiji in za svoje interese v Perziji in drugih teritorijah Male Azije. S pridruženjem Georgije k ruski sovjetski socialistični republiki bi dobila Rusija boljši dohod v Perzijo, ki jo hoče angleški kapitalizem obdržati pod svojim vplivom za vsako ceno. To pa ne bo lahko, ako zanesejo v Perzijo Rusi svojo propagando v velikem obsegu in ako se ruska meja približa in razširi ob Perziji.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 28. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDEBJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 97, Bridgeport, O.

NADZOJNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POBOTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VERHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnjem popravi.

La Salle, Ill. — Obveščam članstvo društva Od Boja do Zmage, št. 22, SDPZ., o sledečih sklepih, sprejetih na redni seji dne 6. februarja 1921: Izvoljen je bil delegat za peto redno konvencijo SDPZ., ki se vrši dne 2. maja t. l. v Johnstownu, Pa. Sklenjeno je bilo, da se še v nadalje plačuje 10c v konvenčni sklad za pokritje dnevnice delegatu. — Opozarjam bolniške obiskovalce na zaključek seje, da se mora vsak bolniški obiskovalec tisti mesec, ko obiskuje bolnike, udeležiti seje in poročati o stanju bolnikov. Ako se kdo tej dolžnosti odtegne in za odsotnost ne bo imel opravičljivih vzrokov, bo kaznovan z enomesečno suspenzijo. — Frank Gergovich, tajnik.

Broughton, Pa. — Naznanjam članstvu društva Za Združenje, št. 117, da se je na seji dne 6. feb. sklenilo, da volimo na prihodnji seji, ki se vrši dne 6. marca 1921, delegata za peto redno konvencijo SDPZ. Opozarjam članstvo, naj se polnoštevilno udeleži te seje. — John Dolinar, tajnik.

SPREMENBE PRI DRUŠTVIH V MESECU
JANUARJU, 1921.

- Dr. štev.
1. Novo pristopil Frank Anzelje, c. 1202, prestopil od dr. št. 11. Aleksander Zabrie, c. 4845. Umrlji, Frank Bartolj, c. 2971.
 2. Novopristopli Josip Kramarszek, c. 12011, zopet sprejeti Jos. Tomazin, c. 3955, Matija Turk, c. 1780, Alojzija Turk, c. 3853.
 3. Novopristopli Andrej Ivančič, c. 12003, Louis Krasna, c. 12004, Anton Ivančič, c. 12005. Suspendirana, Grgurič Ljudmila, c. 4498.
 4. Novopristopila Ivana Ferfila, c. 11928.
 5. Prestopili k društvu Ivan Miklaučič, c. 25. Anna Miklaučič, c. 8558. Črtan Pavel Les.
 7. Zopet sprejeti, Ivan Rozman, c. 190, Ivan Rozman 2, c. 196, Frank Rozman, c. 201; odstopili, Marko Anžur, c. 7658.
 11. Prestopil k društvu Josip Šerek, c. 3082 od dr. štev. 36.
 13. Črtana Antonija Klopčar, c. 8406.
 14. Novopristopli Alizij Kuhar, c. 11995. Suspendirani Jacob Susmar, c. 11815, Mihael Popovič, c. 11487.
 23. Novopristopli, Frank Kotnik, c. 11900, Roza Korošec, 11991, Bojane Josipina, c. 11992, Loscar Josip, c. 11993, Bizjak Leopold, c. 11994. K dr. prestopil Matevž Pozenel, c. 8778 od dr. štev. 89. Črtan Josip Sirak, c. 9689.
 25. Suspendiran Anton Goser, c. 6198.
 26. Novopristopli Josip Jursinič, c. 12012.
 29. Zopet sprejeta Marija Čehovin, c. 3366, susp. Ivan Eržen, c. 8652.
 30. Novopristopila Mosenik Roza, c. 11973, suspendiran Zerdani Stefani, c. 11625.
 38. Novopristopila Ursula Lozar, c. 11986, zopet spr. Jos. Berus, c. 8667, Krzeminsky Stefan, c. 11358, suspirani Adolf Mamulek, c. 11154, Železnik Fr., c. 7212.
 39. Črtan Josip Grabuša, c. 5827.
 40. K društvu Prestopil Frank Indof, c. 1537.
 41. Zopet sprejeti: Anton Jankovič, c. 11381, Ivan Kuhelj, c. 9075, Kristina Kestnik, c. 4014, Frank Potrebuješ, c. 4396, Alois Zgur, c. 1234. Suspendirani Radinovac Teodor, c. 11107, Louis Zore, c. 9070, Ivan Kotle, 9084, Kvas Alojzij, 9118, Zadnik Marija, 9127, Bobnič Marija, 9125, odstopil Anton Kožuh, c. 2840.
 42. Novopristopila Marija Stock, c. 12006. Črtana Angela Cenkar, c. 7328.
 43. Suspendiran Ivan Verhovnik, c. 9134.
 44. Suspendiran Matt. Petrič, c. 5830.
 45. Suspendiran Louis Jankovič, c. 4022.
 47. Novopristopila Dorotija Handlovič, c. 12007, k dr. prestopil Frank Hribar, c. 2772.
 50. Zopet sprejeti: Rud. Blazič, 9283, Ivan Apnar, 2319, Alojzija Apnar, c. 9264, Jos. Cesnik, 9236. Umrlji: Ignatz Teršina, c. 928. Črtani, Frank Trentelj.
 51. Zopet sprejeti: Marija Poznik, c. 2803, Anton Kovič, c. 4195, Anton Stušek, c. 8992, Aug. Saje, c. 9032, Angela Comugnar, 9674, Marija Stušek, c. 9020. Prestopili k društvu, Ivan Horvat, c. 1884 od dr. štev. 37, Frank Merzlikar, c. 1252 od dr. štev. 35. Suspend. Anton Makovec, c. 9575, Ignac Rus, 9448, Ciril Svetlin, 6089, Angelo Del Gandio, c. 11683, Franc Gorene, c. 5104. Umrl Matija Markovič, 6530. Črtani Anton Avsec, c. 4484, Miroslav Meden, c. 11709.
 52. Susp. Anton Osredkar, 11794.
 59. Susp. Ivan Stravs, 3300, John Kastelic, c. 2155.
 60. K društvu prestopil Frank Polar, c. 4451 od dr. štev. 44.
 62. Novo pristopile Milka Milavec, c. 11997, Kristina Luin, C. 11998, Frances Sterle, c. 11996. Zopet sprejeta Frances Okorn, c. 3908.
 64. Zopet sprejet Josip Drenik, c. 6138.
 65. Susp. Mihael Gaberšek, c. 6226.
 66. Susp. Josip Lipovšek, c. 10466.
 72. Susp. Josip Sikora, c. 5732. Črtan Simon Yahnicki, c. 3854.
 73. Novo pristopili: Gertrude Berginc, c. 11975, Marija Čuk, c. 11976. Umrl Jack Čuk, c. 4703.
 82. Suspendiran Peter Dolenc, c. 11052.
 87. Novopristopila, Frančiška Homar, c. 12013, suspendiran Alojzij Napotnik, c. 6039.
 91. Črtani: Anton Antončič, c. 6048.
 92. K društvu prestopili: Ivan Kovačič, c. 10539, od dr. štev. 30.
 95. Suspend. Bude Pajnovič, c. 9915.
 98. Suspend. Josip Dedič, c. 11140.
 99. Suspend. Frank Kočjančič, c. 9977.
 100. Ivan Klemenc, c. 11963.
 105. Novopristopila Frances Kern, c. 11977. Umrl Josip Simončič, c. 2188.
 106. K društvu prestopil Louis Kolarič, c. 10738.
 107. K društvu prestopila Jos. Korošec, c. 11046, od dr. štev. 82, Jos. Ambrozič, c. 2847, od dr. št. 73.
 108. Susp. Jurij Vranič, c. 10147. Črtani, Jos. Breznik, c. 10109, Jurij Draženovič, c. 10089.
 109. K društvu prestopila Ivan Kastelic, c. 9870, Louis Kokal, c. 9868, oba od društva štev. 21.
 112. Novo prist. (iz mlad. odd.) Josipina Jakše, c. 11999. Susp. Michael Klopčič, c. 10204, Uršula Grum, c. 2871, Jos. Fuerbas, c. 10183, Mary Klopčič, c. 10314, Terezija Fuerbas, c. 10215. Črtani: Martin Kral, c. 11305, Zrimc Anton, c. 10365.
 116. Susp. Anton Moraskini, c. 7607.
 117. Novo pristopili: Frank Artnak, c. 12000, Ivan Znack, c. 12001, Ivan Kumar, c. 12014. Zopet sprejeti: Anton Kristan, c. 7083, Ivan Freljh, c. 118.
 122. Novo pristopil: Ivan Zupant, c. 11987.
 123. Novo pristopil: Franc Mikuš, c. 11988. Umrl: Ivan Potrebuješ, c. 7767.
 124. Novo pristopil: Ivan Stepanič, c. 12002.
 126. Novo pristopili: Jakob Logar, c. 12015. Zopet sprejeti: Frank Jamnik, c. 6963, Ivan Prudič, c. 4048, Jos. Znidaršič, c. 6878. Suspendirani: Fr. Carman, 6957, Frank Oven, 6804, Jos. Bradač, c. 6820, Franc Kožuh, c. 6843, Franc Kapelj, c. 10127, Leo. Grajzer, 6850, Louis Borštnar, 6907, Anton Kužnik, 6956, Louis Kocjaz, 6920, Franc Seničer, 6953, Franc Koželj, 6855.
 128. K društvu prestopil Martin Mali, c. 10202 od dr. štev. 112.
 131. Susp. Franc Hrastar, 7863, Franc Kraus, 7875.
 139. Susp. Daniel Radovič, 11385.
 140. Susp. Ivan Mestek, 8471.
 145. Novo pristopili: Jos. Strle, c. 11978, Martin Govednik, 11979, Josipina Martinčič, 11980. Prestopil k društvu Martin Radi, c. 9207 od dr. št. 22. Suspendirani: Rud. Mantel, 7337, Marko Strdin, 7370, John Pugel, 11905, Ivan Primožič, 11769, Filip Možina, 7367. Črtan Peter Zal, c. 11825.
 146. Zopet sprejeta, Frančiška Brgine, c. 10941.
 150. Novo pristopil, Mita Giurgiev, c. 12009.
 151. Novo pristopili: Jos. Slavec, 11981, Ivan Logar, c. 11982, Jakob Logar, 11983, Iv. Tomšič, 11984, Valentin Tomšič, 11985.
 152. Susp. Matija Bedekovič, c. 11303.
 155. Suspend. Ivan Ferjančič, c. 11658, Ivan Remic, c. 11446.
 156. Zopet sprejet Ivan Valič, c. 11524.
Z bratskim pozdravom BL. NOVAK, tajnik.

Finančno poročilo o poslovanju med
krajevnimi društvi in gl. uradom S. D.
P. Z. za mesec januar 1921.

Št. dr.	Vplačila	Izplačila	Št. dr.	Vplačila	Izplačila
1	194.68	1,168.00	117	331.36	94.00
2	131.68	101.50	118	39.74	20.00
3	146.23	—	119	34.59	60.50
4	104.19	21.00	120	62.82	—
5	153.23	—	121	70.01	8.00
6	16.95	—	122	35.70	58.00
7	124.63	94.00	123	92.22	14.00
9	69.36	81.00	124	45.87	—
10	120.59	103.00	125	65.17	124.00
11	119.69	94.00	126	290.04	46.00
12	33.79	—	127	34.36	—
13	116.14	27.00	128	105.93	122.00
14	104.43	48.00	130	149.15	58.00
15	56.46	24.00	131	74.54	16.00
16	24.26	41.00	133	43.77	—
17	30.63	—	134	62.59	24.00
18	114.32	150.00	135	12.58	40.00
20	41.55	—	136	12.30	—
21	64.55	6.00	138	21.52	—
22	161.49	242.00	139	103.39	250.00
23	280.10	—	140	25.90	9.00
24	100.16	22.00	141	52.96	78.00
25	198.11	108.00	142	43.18	54.00
26	81.61	56.00	143	52.86	38.00
27	26.83	—	144	62.18	70.00
29	80.48	31.00	145	115.89	—
30	158.28	215.50	146	42.64	—
31	16.11	—	147	67.46	211.00
32	41.31	38.00	148	45.96	—
33	110.60	24.50	149	54.29	56.00
34	64.21	11.00	150	59.22	30.00
35	111.78	21.00	151	105.43	32.00
36	125.09	615.00	152	84.11	58.00
37	35.96	—	153	39.03	32.00
38	205.07	119.00	154	68.43	58.00
39	36.96	14.00	155	42.30	176.00
40	54.29	30.00	156	15.73	36.00
41	241.73	14.00			
42	113.48	18.00			
43	17.62	—			
44	57.67	106.00			
45	100.40	77.00			
46	26.06	—			
47	72.90	114.00			
48	36.27	—			
50	208.66	519.00			
51	266.37	533.00			
52	7.69	—			
53	27.90	10.00			
55	21.14	18.00			
56	264.98	185.00			
57	17.19	10.00			
58	32.20	—			
59	53.30	36.00			
60	236.50	82.00			
61	45.00	10.00			
62	115.46	—			
63	6.72	—			
64	102.82	28.00			
65	56.43	96.00			
66	121.41	234.00			
67	57.77	54.00			
68	88.16	13.00			
69	49.41	8.00			
70	29.68	70.00			
71	52.20	60.00			
72	61.17	8.00			
73	75.60	533.00			
74	20.83	—			
75	21.77	—			
76	—	40.00			
78	29.47	10.00			
79	121.85	42.00			
80	27.81	219.00			
81	55.40	82.00			
82	115.56	96.00			
83	51.69	118.00			
84	30.84	39.00			
85	35.74	—			
86	44.69	23.00			
87	23.57	28.00			
88	57.00	170.00			
89	44.85	44.00			
90	39.47	—			
91	68.25	22.00			
92	84.59	41.00			
93	38.17	6.50			
95	34.90	24.00			
96	31.85	—			
97	31.62	—			
98	22.07	18.00			
99	64.48	—			
100	235.23	166.00			
101	59.17	28.00			
102	47.90	52.00			
103	15.85	—			
104	49.11	14.00			
105	75.80	59.00			
106	40.13	12.00			
107	66.61	34.00			
108	108.95	90.00			
109	54.13	32.00			
110	24.33	—			
111	71.75	15.00			
112	57.39	—			
114	22.31	—			
116	111.67	116.00			

\$11,121.41 \$ 9,874.50

V januarju prejeta zaostala meseč-
nina od sledečih društev:

Za avgust 1920: št. 136	13.00
Za december 1920: št. 16	25.61
	45.00
	62.00
	73.00
	108.00
	111.00
	145.00
	147.00

Skupaj društva vplačala...\$11,864.46

Z bratskim pozdravom
Blas Novak, gl. tajnik.

Justični department je prepovedal vse obiske k Debsu v atlantski ječi, ker je kritiziral Wilsonovo akcijo glede pomilostitve Debsa. Takoj po Wilsonovi odklonitvi da se Debsa izpusti iz ječe, so razni listi priobčili intervjuje z Debsom, katerih besedo ni bilo po godu justičnemu departmentu. Zato ga je sedaj pričel "blokirati" pred obiskovalci.

V Atlanti se nahaja sodruginja Ellen Persons, ki je bila poslana tja iz glavnega stana stranke v Chicagi, da se posvetuje z Debsom o važnih strankinih zadevah. Vsi poiskusi dobiti dovoljenje za obisk Debsa so se ji izjalovili. Ravno to izkušnjo je dobilo število drugih sodrugov in sodruginj, ki prihajajo v Atlanto na obiske k Debsu.

Kot se namiguje, bo "blokada" trajala toliko časa, dokler Debs ne napravi nekakega spo-

razuma z justičnim departmentom, v katerem bi moral obljubiti, da se bo vzdrževal kritike napram administraciji in predsedniku.

Dvajset tisoč otrok se v Ameriki vsako leto smrtno ponesreči. To statistiko je podal Rdeči križ. Izmed vsakih tisoč smrtnih slučajev otrok med petim in devetim letom starosti ih odpade 167 na ponesrečbe, med desetim in štirinajstim letom pa 177 na vsakih tisoč. Poulične kare in avtomobili smrtno ponesrečijo zelo mnogo otrok. Veliko jih tudi utone, toda največ jih usmrtijo avtomobili.

Najboljše propagandno sredstvo za socializem je *socialistični tisk*. Slovenski socialistični list v Ameriki je Proletarec. Pridobivajte mu novih naročnikov.

Jakob in Ezav.

Kdo ne pozna svetopisemske zgodbe o Jakobu in Ezavu?

Brat je brata ukanil. Za skledo leče mu je odkupil pravice prvorojenstva.

Odrasli ljudje, katerim ni teologija poklic, večinoma pozabijo na biblijo. To je škoda. Knjiga je zelo zanimiva, četudi je znanstveno dokazano, da je sestavljena od raznih pisateljev, da je torej ni mogel Bog diktirati enemu samemu.

Stari vzhodni pisatelji so imeli cvetočo fantazijo, bujne primere, bogat jezik — pa tudi dosti filozofije je bilo vmes.

Tudi zgodba o Jakobu in Ezavu je zanimiva in dovolj pomembna.

Ali se morete spomniti, kako ste bili takrat, v otroških letih nevoljni, hudi, ker se je zgodila taka prevara?

Prijatelji, tista povest ima trajen pomen.

Ezavi in Jakobu niso izumrli. Ozrite se, pa jih najdete cela krdela.

Po Bogu in po Adamu smo vsi bratje. To je ena izmed najenostavnejših resnic. Ali ti bratje imajo kljub nemškemu pregovoru različne kape. In še mnogo družega je različnega med njimi.

No, pa neenakost je bila že v času Jakoba in Ezava na zemlji, drugače ne bi bil eden imel prvorojenških pravic. Tudi tista prevara se ne bi bila izvršila, če bi bila oba enakopravna. Zaradi neenakosti pravic se zgodi mnogo grehov.

Bratje smo: N. pr.: Brat Peter je gospodar, brat Pavel je delavec. Peter ima lepo rezidenco s parkom, Pavel pa zasmrajen "rent", kjer piha veter skozi špranje. Brata sta. Peter se vozi z avtomobilom, Pavel pa skrbi, da ne zmanjka čevljarju dela. Brata sta; sila stara žlahta!

Pavel hodi v tovarno nad katero je zapisano Petrovo ime. Peter sam se vozi malo po Kaliforniji, malo po Evropi, hodi v gledališča, na koncerte, na ples.

Pavel izdelava vsak dan za dvajset dolarjev blaga. Če bi ga spravljal in na koncu leta prodal, bratu Petru pa plačal odškodnino za stroj, bi imel šesttisoč dolarjev. V dveh letih dvanajsttisoč, v desetih šestdesettisoč dolarjev. Tridesettisoč bi si jih brez težave lahko prihranil.

Brat Peter pa pravi bratu Pavlu:

Daj mi, kar izdeláš. Dam ti za to plačo — dva dolarja na dan... Čez deset in dvajset in štirideset let ima brat Pavel tudi dva dolarja na dan, pa stare kosti.

Jakob in Ezav sta pobarantala...

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Prilijte s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zavezen. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." — Tajnik kluba št. 27, JSZ.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 12. marca (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrstimo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. Organizator.

IZŠLA JE KNJIŽICA:

"NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV."

Z. vprašarji in odgovori v slovenskem in angleškem jeziku, ki jih mora vedeti vsak prosilec pred sodnikom. Cena 40c. Naročila sprejema tajništvo J. S. Z., 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Naša tvrdka je opremljena z vsemi potrebnimi, ki pridejo v poštev pri balzamiranju in ureditvi pogrebov.

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK, lastnik,

1814 So. Throp St. Chicago, Ill.

Telefon Canal 5903.

VZNEMIRJAJOČI KAŠELJ

Hripavost, segačenje v grlu in mnogo in različnih bolesi vsled prehlada in vnetja bronhialnih cevi, je treba takoj zaustaviti, da se izogne resnim sitnostim in komplikacijam.

Severov Balzam Proti Kašlju

(preje Severov balzam za pljuča)

bo, če ga takoj vzamete, preprečil slabe posledice prehlada, pomagal kašlju, ublažil vnetje in odvrnil mnogo trpljenja. Prijeten za zavžitek bodisi za otroke ali odrasle. Imejte ga pri roki v vaši omari za zdravila, pripravljenega za prihajajoče zimske mesece. Po vseh lekarnah.

V dvojnih merah: 25c in 50c.

Severjev novi slovenski Almanah za 1921 je izšel.

Dobite iztis našega novega Almanaha od svojega lekarja. Zastonj, samo vprašajte zanj. Če ga ne dobite v vašem okraju, pišite na nas direktno in priložite za 2c pošt. znamko.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS IOWA

SLOVENC I

pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI POD-
PORN I JEDNOTI.

Naročite si dnevnik "Prosve-
ta". List stane za celo leto \$5,
pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva.
Deset članov(ic) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je: 2657 So. Lawnd-
dale Ave., Chicago, Ill.

Slovincem priporočamo
v posečanje

KAVARNO MERKUR
3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S.
R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imeitelj.

Kadar ...

Kadar mislite na potovanje v
stari kraj;

kadar želite poslati svojim sta-
rokrajskim sorodnikom, prijate-
ljem ali znaneem denar,

ali kadar imate kak drug posel
v starim krajem,
obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK
70-9th Ave.
NEW YORK, N. Y.

Naročite knjige "Za staro prav-
do" in "Don Correa". Obe pošlje-
mo za 90c.

KAKO IZBOLJŠATI ZDRAVJE.

Na konvenciji zobozdravnikov, vršechi se zadnje dni januarja v Chicagu, je eden izmed najboljših govornikov sledeče povdarjal: "Ako hočete svoje zdravje izboljšati, uživajte vedno jedi s pomislekom in ne prehitro." Pri tej priliki je govornik naštel mnogo slabih posledic za telo pri človeku, ki si ne privoščih dosti časa niti pri obedu, mislil je namreč na prigrizke v naglici "quick lunch"). Kdor hrane do dobra ne zgrize, tudi iste ne more lahko spraviti od sebe; zato je pa potreba, da se v tem slučaju posluži kakega odvajalnega sredstva. Trinerjevo grenko vino je to sredstvo; isto pospešuje prebavo in izčiščih črevesje. Vsakdo kdor je to vino le enkrat pokusil, je z njim zadovoljen. O tem nam piše g. Fermino Lopes iz N. Bedforda, Mass.: "Jaz sem poskusil Trinerjevo grenko vino, ter moram priznati, da mi je izborno pomagalo." Vaš lekar nar ali prodajalec zdravil vam bo sam pritrđil, da se Trinerjeva zdravila neprekosna. Tako izborna zdravila so tudi: Trinerjev Liniment, Trinerjev olajševalec kašlja, (Triner's Cough Sedative) itd. — Joseph Triner Company, 1333—1345 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

IZ STAREGA KRAJA

smo prejeli za prodajo večje število knjige "Za staro pravdo", ki razpravlja o agrarnem vprašanju v Jugoslaviji. Knjiga je zelo zanimiva. Stane 60c. Prejeli smo tudi knjigo povestne vsebine "Don Correa"; stane 30c.

Prijatelj, če ti je potekla naročnina, ne pozabi jo obnoviti. Ne pozabi, da je borba za eksistenco tega lista mnogo težja, kakor za druge liste. Vedi, da so na delu vse mogoče sile, da se zaduši glasila zavednega organiziranega delavstva. Potrebujemo tvoje pomoči v tvojo korist.